

Niina Pietikäinen
Jaana Rapo
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2024

PALVELUOHJAUS VARHAISKASVATUKSESSA

Kuopion alueen palvelukartasto lapsiperheille

TIIVISTELMÄ

Niina Pietikäinen

Jaana Rapo

Palveluohjaus varhaiskasvatuksessa. Kuopion alueen palvelukartasto lapsiperheille.

35 sivua ja 1 liite

Kevät 2024

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli laajentaa varhaiskasvatuksen henkilöstön ja pienten lasten huoltajien tietämystä Kuopion alueen lapsiperheiden palveluista. Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tuotoksena oli seinälle laitettava posterit, joka toimii palvelukartastona lapsiperheille. Posteriin on kerätty palveluita, joihin varhaiskasvatuksen henkilökunta voi palveluohjauksen avulla ohjata perheitä, tai joihin huoltajat voivat itse hakeutua matalla kynnyksellä.

Teoreettisen viitekehyksen perustana olivat varhaiskasvatus ja sen tavoitteet, palveluohjaus, huolien ennaltaehkäiseminen sekä huoltajien kanssa työskentely. Työssä tarkasteltiin myös uutta varhaiskasvatuksen sosionomi nimikettä. Sisältöä posteriin kerättiin strukturoimattomalla haastattelulla, havainnoinnilla sekä internetin hakukoneita hyödyntäen.

Posterit esiteltiin yhteistyökumppanimme Norlandia Lounan henkilöstölle. Johtopäätöksenä posterin hyödyllisyydestä varhaiskasvatuksen henkilöstölle oli selvä. Suurimmalla osalla varhaiskasvatuksen henkilöstöstä ei ole tietoa palveluista, jonne perheitä voisi ohjata. Tässä poikkeuksena varhaiskasvatuksen sosionomi, jolla koulutuksen mukana tullut osaamista palveluohjaukseen.

Asiasanat: ennaltaehkäisy, lapsiperheet, palveluohjaus, posterit, sosionomit, tukeminen, varhainen tuki, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Niina Pietikäinen

Jaana Rapo

Service guidance in early childhood education. Service map of the Kuopio region for families with children.

35 pages and 1 appendice

Spring 2024

Diakoniammattikorkeakoulu

Bachelor's Degree Programme in Social Services and Health Care

Bachelor of Social Services

The aim of the thesis was to expand the knowledge of early childhood education (ECEC) staff and legal guardians of young children about services for families with children in the Kuopio area. The output of the thesis was a poster that serves as a service map for families with children. The poster contains a collection of services that early childhood education staff can guide families with through services, or that guardians themselves can apply for with a low threshold.

The theoretical framework was based on early childhood education and its objectives, service guidance, prevention and working with guardians. The thesis also included an examination of the new title of social care worker in early childhood education and care. Content for the poster was collected through unstructured interviews, observation and use of internet search engines.

The poster was presented to the staff of our partner Norlandia Louna. The conclusion about the benefits of the poster for early childhood education staff was clear. The majority of early childhood education staff do not have information about services to which families could be guided to. The exception to this is the social worker in early childhood education and care who, through training, has become skilled in service guidance.

Keywords: Bachelors of Social Services, service counselling, early childhood education and care, families with children, early support, poster presentations, early support, prevention, supporting

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET	5
2.1 Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen.....	5
2.2 Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva.....	7
3 PERHEILLE TARKOITETTU PALVELUOHJAUS	10
3.1 Palveluohjauksen taustaa	10
3.2 Erilaisia määritelmiä palveluohjaukselle.....	12
3.3 Huolien ja ongelmien ennaltaehkäiseminen varhaiskasvatuksessa palveluohjauksen avulla	13
3.4 Lapsiperheille suunnatut palvelut.....	15
4 OPINNÄYTETYÖN TARVE, TARKOITUS JA TAVOITE.....	17
5 PALVELUKARTASTON LAATIMINEN JA TYÖSTÄMINEN POSTERIKSI	19
5.1 Kehittämistoiminnan prosessi	19
5.2 Tavoitteiden määrittely	22
5.3 Työn suunnittelu.....	23
5.4 Sisällön luominen posteriin	24
5.5 Opinnäytetyön toteutus	27
5.6 Kehittämistoiminnan päättäminen ja tuotoksen arviointi.....	29
6 OPINNÄYTETYÖN EETTISET NÄKÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS.....	31
7 POHDINTA	33
LÄHTEET	36
LIITE 1. Posterit	40

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus on suunnitelmallisesta opetuksesta sekä hoidosta, ja tavoitteellisesta kasvatuksesta koostuva kokonaisuus, johon ovat oikeutettuja alle kouluikäiset lapset. Sen tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta, tukea lasta tasapainoisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa, sekä lapsen vanhemman tai huoltajan tukeminen kasvatustyössä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on huomata lapsen yksilöllisen tuen tarve, ja tuen tarpeen ilmetessä, kohdistaa tarkoituksenmukaista tukea lapselle. (L 540/2018.)

Sosionomit, jotka valmistuvat 31.7.2023 jälkeen, saavat varhaiskasvatuksen sosionomin pätevyyden suorittuaan opinnoissaan vähintään 60 opintopistettä varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuen (Talentia, i.a.-a). Kuopion kaupunki määrittelee varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseksi lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemisen (Kuopion kaupunki, 2022a, s. 10). Avaamme tässä opinnäytetyössämme varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja sitä, kuinka kehittämämme posterit voi auttaa heitä työssään.

Opinnäytetyömme on kehittämispainotteinen opinnäytetyö, jonka tuotoksena on posterit. Kehittämämme posterit voidaan sijoittaa seinälle, ja se on työvälineenä varhaiskasvatuksen henkilökunnalle ohjaamaan vanhempia tai huoltajia palveluiden pariin. Tarkoitus opinnäytetyöllemme on lähtöisin Kuopion kaupungin teettämään kyselyyn tulleista vastauksista varhaiskasvatustoiminnan asiakkaille. Vastauksista käy ilmi, etteivät huoltajat saa riittävästi tietoa lapsen tai perheen hyvinvointia tukevista palveluista.

Yhteistyötahona opinnäytetyössämme on Kuopiossa sijaitseva Louna-päiväkoti, joka kuuluu Norlandia-ketjuun. Tavoitteenamme on laajentaa varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä huoltajien tietämystä Kuopion alueen lapsiperheiden palveluista. Käytämme tässä työssä yleisesti termiä huoltaja, jolla tarkoitamme lapsen vanhempaa tai tämän huoltajaa.

2 VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET

2.1 Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatus on 0–6-vuotiaille lapsille tarkoitettua toimintaa, ja se on osa koulutusjärjestelmää. Toiminta on inklusiivista, eli jokainen voi osallistua omien lähtökohtiensa mukaisesti. Oppimiskäsitys pohjautuu ajatukseen, jossa lapsi oppii ympäröivien ihmisten ja ympäristön myötävaikutuksella. Varhaiskasvatusta järjestetään perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatuksena, kuten leikki- tai kerhotoimintana, sekä päiväkodeissa, jossa toiminta on ryhmämuotoista. Kunnilla on velvollisuus varhaiskasvatuksen järjestämiseen. (Opetushallitus, i.a.)

Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen alkaa sen kuukauden alusta, kun lapsi täyttää yhdeksän kuukautta. Varhaiskasvatusta järjestää sekä kunta että yksityiset toimijat. Perheet voivat yksilöllisten tarpeidensa mukaan valita itselleen sopivimman vaihtoehdon. Tässä valinnassa heitä auttaa kunnan järjestämä palveluohjaus, jossa kerrotaan eri vaihtoehdoista. Myös neuvola tukee perhettä sopivan varhaiskasvatuspaikan löytämiseksi. (Opetushallitus, 2023.)

Varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatuslain (L 540/2018) lisäksi opetushallituksen velvoittava määräys Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jonka viimeisin päivitys on vuodelta 2022. Tämän tarkoitus on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukasta ja yhdenvertaista varhaiskasvatusta. Lisäksi tässä asiakirjassa säädetään varhaiskasvatuksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Varhaiskasvatuksen toteuttajat laativat paikalliset ja pedagogisesti täsmällisemmät varhaiskasvatussuunnitelmansa tämän valtakunnallisen asiakirjan pohjalta. (Koivula ym., 2022, s. 64.)

Varhaiskasvatuslaissa painotetaan lapsen edun ensisijaisuutta ja oikeutta varhaiskasvatukseen (L 540/2018). Tämä nousee esille myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa, jossa lasten ja perheiden palveluiden osalta painotetaan

lapsen edun ensisijaisuutta (Terveys- ja hyvinvoinninlaitos [THL], 2016, s. 16). Lastenoikeuksien sopimus on alle 18-vuotiaiden ihmisoikeussopimus, joka on maailman ratifioiduin ihmisoikeussopimus. Suomessa sopimus on ollut voimassa laintasoisesti vuodesta 1991 alkaen. (Lapsenoikeudet, i.a.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lisätä lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, sekä ehkäistä syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa saatu osaaminen lisää osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta. Varhaiskasvatuksen toteuttamista määrittelee varhaiskasvatussuunnitelma, jonka tavoitteena on saada kaikille varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille yhdenvertaiset lähtökohdat kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Varhaiskasvatus on omalta osaltaan tukemassa lasten hyvinvointia, sekä täydentää kotona tapahtuvaa kasvatusta. (Opetushallitus, 2022, s. 9, s. 16.)

Kasvatusvastuu lapsesta on varhaiskasvatustilain (L 540/2018) mukaan ensisijaisesti huoltajilla. Heitä tukemassa tässä tehtävässä on ammattikasvattajia sekä perheammattilaisia. Luonnollisin kotikasvatusta tukeva tehtävä on varhaiskasvatuksen ammattilaisilla. Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välinen yhteistyö tukee vahvasti lapsen kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatus onkin yksi pikkulapsiperheen ensisijainen tukija. (Koivula ym., 2022, s. 85–88.)

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välillä rakentuu lapsen tarpeista nähdessä. (Koivula ym., 2022, s. 87.) Etenkin huolen herätessä lapsesta varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja huoltajien välisen yhteistyön merkitys korostuu. Varhaiskasvatuksessa tehdään myös tiivistä yhteistyötä muiden tahojen kanssa, kuten lastenneuvolat, lastensuojelu sekä muut terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen toimijat. (Opetushallitus, 2022, s. 35–37.)

Perheen kohdatessa kriisin, kuten vanhempien eron, sairauden, kuolemantapauksen tai lapsen huostaanoton, päivittäiset rutiinit ja tutut ihmissuhteet luovat arkeen turvaa niin lapselle kuin huoltajillekin. Tällaisia turvaa luovia ja tuttuja ihmissuhteita lapsille on varhaiskasvatuksen henkilökunnassa. (Koivula ym., 2022, s. 85.) Varhaiskasvatus koskettaa suurta osaa pikkulapsiperheistä, ja lapset sekä huoltajat tapaavat henkilöstöä päivittäin, joten varhaiskasvatuksen saavuttavuus

on suuri ja henkilöstö tuttua. Päivittäin tapahtuva varhaiskasvatus luo sekä lapsille että huoltajille säännöllisyyttä arkeen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön on luontevaa olla huoltajien ja muiden tahojen kanssa yhteistyössä ja saattamassa heitä yhteen sekä oikeiden palveluiden piiriin. Kohtaamiset tapahtuvat päivittäin ja luottamuksen rakentaminen vanhempien ja henkilöstön välille on tärkeää. Varhaiskasvatuksen sosionomin paikka sijoittuu mielestämme keskeisesti tähän luottamuksen rakentajan rooliin.

2.2 Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva

Varhaiskasvatuslaki määrittelee kelpoisuusvaatimuksessaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin vähintäänkin ammattikorkeakoulututkinnon sosiaali- ja terveysalalta. Näihin opintoihin tulee sisältyä ainakin 60 opintopisteen laajuisesti varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja tai sosionomin tutkinto, jota näillä opinnoilla on täydennetty. (L 540/2018.)

Sosionomin (AMK) peruskoulutukseen kuuluu useita eri kompetensseja, ja yksi niistä on sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen. Siihen kuuluu hyvinvointialueen, kunnan, yksityisen ja kolmannen sektorin sosiaali-, terveys- ja kasvatustalvelujen toteuttamisen muotojen tunteminen sekä niihin ohjaaminen. Myös sosiaalialan asiantuntijana toimiminen asiakkaan edun mukaisesti eri kokoonpanoissa verkostotapaamisissa kuuluu sosionomin kompetensseihin. Lisäksi sosionomi ymmärtää palveluohjauksen merkityksen sekä sosiaaliturvan toimintaperiaatteet. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2023.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin koulutukseen kuuluu sosionomin pohjakoulutus, johon sisältyy täydentävät opinnot varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan. Ennen tämä koulutus antoi pätevyyden toimia varhaiskasvatuksen opettajana, mutta elokuusta 2023 lähtien varhaiskasvatukseen suuntautuneet sosionomitutkinto opiskelijat valmistuvat varhaiskasvatuksen sosionomeiksi. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen, vuoden 2017 selvityksen mukaan sosionomit saavat koulutuksessaan sekä varhaiskasvatuslain että varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteiden mukaisen osaamisen

sosiaalipedagogiikkaan ja varhaiskasvatukseen, johon sosiaali- ja opetusalan eettiset lähtökohdat sekä arvoperusta antavat vahvan pohjan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö [OKM], 2021, s. 111.)

Varhaiskasvatuslain (L 540/2018) mukaisesti vuoden 2030 alusta lähtien päiväkodin kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä työskentelevillä tulee vähintään kahdella kolmasosalla olla korkeakoulututkinto, eli varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin pätevyys. Lisäksi vähintään puolella näistä tulee olla pätevyys toimia varhaiskasvatuksen opettajana. Tällä ammattirakenteen muutoksella tavoitellaan henkilöstön koulutus- ja osaamistason nostoa sekä työnkuvien selkeyttämistä. Eri ammattilaisilta edellytetään omaan erityiseen osaamiseen liittyviä vastuita. Kuitenkin varhaiskasvatuksen sosionomin eriytyneen osaamisen määrittelemineen on haastavaa tuoreen ammattinimikkeen vuoksi. Ammattiryhmän tehtäväkuvat ovat edelleen muovautumisvaiheessa, eikä niistä ole kokemuksesta saatua tai tutkittua tietoa vielä saatavilla. (OKM, 2021, s. 39, s. 79, s. 83.) Tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen moniammatillisessa tiimissä työskentelevät siis varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, sekä lastenhoitaja. Vaihtoehtoisesti tiimissä voi olla kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja lastenhoitaja. (Yliniemi, 2020, s. 33.)

Opetushallitus määrittelee varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseksi lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemisen (Opetushallitus, 2022 s. 12). Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia linjaa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviksi opetus- ja kasvatustehtävät, yhteistyön perheen kanssa, yhteisön toimintakulttuurin vahvistamisen ja kehittämisen, sekä monialaisen verkostoyhteistyön ja kulttuurisen moninaisuuden tukemisen. Perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä varhaiskasvatuksen sosionomi hyödyntää osaamistaan perhetyön ja lastensuojelun saralta, sekä vahvistaa perheiden osallisuutta ja heidän palveluohjaustaan. Kasvatus- ja opetustehtävissä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä koostuu sosiaalipedagogisen toiminnan tehtävistä, sekä järjestelyistä, jotka tukevat lasten hyvinvointia sekä ehkäisee lapsen syrjäytymistä ja kiusatuksi tulemistä. Monialainen yhteistyö käsittää verkostoyhteistyötä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteensovittamista. Yhteisön toimintakulttuurissa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä on vahvistaa yhteisöllisyyttä ja

toimintakulttuuria. (Talentia, i.a.-b) Voidaankin todeta, että varhaiskasvatuksen sosionomi toimii yhdistävänä linkkinä varhaiskasvatuksen ja muiden palveluiden välillä.

Lapsen haasteet ovat usein koko perheen haasteita, jolloin ei riitä pelkkä lapselle tarjottu tuki vaan tukea tarvitsee koko perhe. Tämä tarkoittaa varhaiskasvatuksen ja perhetyön tehtäväkenttien lähestymistä. Varhaiskasvatuksen ammattilaisista perheiden kanssa tehtävän yhteistyön päävastuussa on varhaiskasvatuksen sosionomi. Tätä yhteistyönmuotoa ei pidä kuitenkaan sekoittaa lastensuojelulliseen tai muuhun perhetyöhön. Ahosen ja Roosin (2021, s. 250) mukaan varhaiskasvatuksessa voitaisiin puhua perhetyön sijaan vanhemmuuden tukemisesta.

Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi määrittelee varhaiskasvatuksen sosionomin eriytynyttä osaamista varhaiskasvatuksessa. Tätä osaamista on perheen voimavarojen vahvistaminen, lasten ja perheiden tarpeiden tunnistaminen ja tarvittavat palvelut, sekä niihin perheiden ohjaaminen, että perheiden vertaistoiminnan tukeminen. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista on myös verkosto-osaaminen, jossa huomioidaan monialainen yhteistyö sekä ehkäisevän lastensuojelutyön ja perhetyön suunnittelu, kehittäminen että toteuttaminen. Tehtävänä on myös tukea ja perehdyttää lapsiryhmän henkilöstöä perhetyön sekä ehkäisevän lastensuojelun toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. (OKM, 2021, s. 84, s. 85.)

Tätä opinnäytettä tehdessä tiedossamme ei ole sitä, työskenteleekö Kuopiossa varhaiskasvatuksen sosionomin nimikkeellä vielä yhtään ammattilaista. Muualta Suomesta olemme löytäneet erilaisia malleja, kuinka varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista on hyödynnetty. Esimerkiksi Helsingissä varhaiskasvatuksen sosionomi työskentelee osana moniammatillista tiimiä työnkuvanaan pedagogisen toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä lasten yksilöllisen oppimisen tukeminen. Helsinki painottaa varhaiskasvatuksen sosionomin tuovan lapsiryhmään ja moniammatilliseen tiimiin yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja sosiaalipedagogisia näkökulmia sekä osaamista. (Helsingin kaupunki, 2023.)

Siilinjärvellä varhaiskasvatuksen sosionomille on rakennettu aivan toisenlainen työnkuva. Tässä kunnassa työskentelee kaksi henkilöä kyseisellä ammattinimikkeellä ja heidän toimialuettaan ovat kaikki Siilinjärven päiväkodit, perhepäivähoidon asiakkaat sekä avoin varhaiskasvatus. Työntekijät kiertävät eri yksiköissä tai vanhemmat voivat itse ottaa heihin yhteyttä ja pyytää vaikka kotikäynnille. Työnkuvaan heille kuuluu muun muassa palveluohjausta, lapsen tuen tarpeiden käytännön toteuttamista, haastavissa kasvatustilanteissa auttamista sekä vanhemmuustyöskentelyä. (Siilinjärvi, 2023.) Jyväskylässä työskentelee puolestaan kasvatusohjaaja nimikkeellä olevia ammattilaisia kouluissa ja varhaiskasvatuksessa, työnkuvanaan palveluohjaus, kasvatus sekä perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. Tarkoituksena palveluohjaajan olisi olla matalan kynnyksen yhteyshenkilö, johon voi ottaa yhteyttä niin lapset, huoltajat kuin toiset ammattilaisetkin. (Peda.net, i.a.)

3 PERHEILLE TARKOITETTU PALVELUOHJAUS

3.1 Palveluohjauksen taustaa

Palveluohjaus pohjautuu Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian malleihin, joissa toiminnan nimenä on case management. Yhdysvalloissa tätä on toteutettu 1950-luvulta lähtien ja Isossa-Britanniassakin jo muutamia vuosikymmeniä. Toiminnan ideana on ollut avun ja tuen muodostaminen asiakkaan tarpeisiin nähden. (Blommila ym., 2022, s. 176.)

Palveluohjausta on vaikea määritellä sen moninaisuuden vuoksi ja Suomeen ei oikeastaan ole vakiintunut yhtä yhtenäistä määritelmää. Tämä voi johtua myös päättäjien tietämättömyydestä palveluohjausta kohtaan. (Blommila ym., 2022, s. 19.) Tämä onkin aiheemme kannalta ajankohtaista ja mielenkiintoista, koska palveluohjaus määritellään usein nimenomaan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan, vaikkei siitä olekaan yhtä yhtenäistä linjausta valtakunnallisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet painottaa kuitenkin varhaiskasvatuksen

sosionomin osaamisen hyödyntämistä palvelujärjestelmän tuntemisestaan lasten ja perheiden osalta (Opetushallitus, 2022, s. 10).

Suomessa palveluohjausta on tehty mielenterveys- ja päihdetyössä, nuorten kuntoutuksessa sekä ikäihmisten parissa (Blommila ym., 2022, s. 5–6). Varhaiskasvatuksessa palveluohjausta ei juurikaan ole tehty ennen varhaiskasvatuksen sosionomien valmistumista. Tällä nimikkeellä tulevia ammattilaisia on valmistunut vasta 31.7.2023 jälkeen, eli ei vielä kauan, joten olemme murrosvaiheessa, sekä uuden asian äärellä. Aiheen uutuusarvon vuoksi varhaiskasvatuksen palveluohjauksesta ei ole vielä tilastoja tai tutkittua tietoa saatavilla.

Salosen tekemässä pro gradu tutkielmassa, hän haastatteli kahdeksaa (8) varhaiskasvatuksen opettajaa. Tutkimuksessa hänen haastateltavansa toivat esille, että varhaiskasvatus on vain yksi osa lapsen elämässä, mutta tasapainottava sellainen. Päiväkodin strukturoitu arki voi tasapainottaa lapsen mahdollisia huolenpidon puutteita. Haastateltavat kokivat, että heidän tehtävänsä on koko perheen tukeminen, jotta lapsen etu mahdollistuu. Haastateltavat toivat esiin, että heidän ensisijainen tehtävänsä on lapsen tukeminen, ja huoltajien tukeminen tapahtuisi palveluohjauksen kautta, jossa huoltajaa ohjataan oikean tuen pariin. Haastateltavat kokivat myös, että palveluohjauksella on työssä tärkeä rooli, mutta tutkimuksissa selvisi, etteivät he tieneet, mitä palveluja heillä on käytössään. Haastattelusta käy lisäksi ilmi, että sosionomi (AMK) koulutuksen suorittaneilla oli enemmän tietoa tarjolla olevista perhepalveluista, kuin yliopistollisen koulutuksen saaneilla varhaiskasvatuksenopettajilla. (Salonen, 2019, s. 33, s. 38, s. 41, s. 48, s. 50.)

Pro gradu tutkielma on tasoltaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöntasoinen, ja sitä voidaan käyttää opinnäytetyön lähteenä perustelluista syistä (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, 2024.) Tästä tutkielmasta ilmenee, kuinka varhaiskasvatuksen opettajat kokevat tarvitsevansa työssään palveluohjauksellista työtettä, mutta eivät tiedä palveluista jonne perheitä ohjata. Koimme tutkimuksen tuloksien olevan meille tärkeää tietoa opinnäytetyömme tarkoituksen sekä tarpeellisuuden taustoittamisessa.

3.2 Erilaisia määritelmiä palveluohjaukselle

Palveluohjaus voidaan määritellä työtavaksi sekä toimintamalliksi, jossa asiakkaan elämäntilanne huomioidaan, ja hän saa tätä elämäntilannettaan vastaavaa tukea sekä palvelua. Tuki ja palvelut sovitetaan jäsennetyksi sekä suunnitellusti asiakkaan elämäntilanteeseen sopiviksi. Tarve palveluohjaukselle korostuu, jos asiakkaan elämäntilanne on muuttunut, ja hän tarvitsee tämän vuoksi kokonaisvaltaista pohdintaa. Palveluohjaus on asiakaslähtöistä, ja tavoitteena on saavuttaa asiakkaalle elämönhallintaa yhteistyössä asiakkaan kanssa, yhdessä suunnitellen. Asiakas voi tarvita myös monitahoista ja pitkäaikaista tukea, esimerkiksi jos hän on elämässään siirtymävaiheessa, tai asiakas on jäänyt palveluiden ulkopuolelle. Palveluohjaus yhteensovittaa palveluita, jossa palveluohjausta tehdään yhdessä asiakkaan kanssa (case management) ja asiakkaan saamia palveluita sovitetaan yhteen (service coordination). Tällä asiakkaan palveluiden yhteensovittamisella vältetään palvelujen päällekkäisyyksiä sekä turhia odotusajkoja. (Pietiläinen & Seppälä, 2003, s. 10, s. 12–13, s. 15.)

Rauhalan (2011) mukaan palveluohjaus on työtapa, jota voidaan käyttää eri kohderyhmien kanssa työskennellessä, koska keskiössä on aina apua ja tukea tarvitseva ihminen. Palveluohjaus muodostuu aina asiakkaan ja työntekijän välisestä hyvästä kohtaamisesta. Hyvä kohtaaminen edellyttää työntekijältä aitoa kiinnostusta ihmistä ja tämän avuntarpeita kohtaan sekä toisen ihmisen arvostamista. (Blommila ym., 2022, s. 32–36.) Varhaiskasvatuksessa henkilökunta kohtaa päivittäin perheet, jolloin luottamuksen rakentaminen on luontevaa, pitkäjänteistä ja helppoa. Perheen tuoma huolen puheeksi otto tai vaikeuksista kertominen on työntekijälle luottamuksen osoitus (Blommila ym., 2022, s. 265).

Suomalainen palvelujärjestelmä tukee ja edistää väestön hyvinvointia, terveyttä, toiminta- ja työkykyä sekä sosiaalista turvallisuutta. Sen tehtävä on myös kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Joidenkin kohdalla tämä toteutuu, mutta hyvinvointi ja terveyserot ovat kuitenkin merkittäviä suomalaisten keskuudessa. Huono-osaisuus jatkuu usein sukupolvelta toiselle, mutta myös siirtyy elämänvaiheesta toiseen. Suomalaiset perheet eivät myöskään ole enää pelkästään ydinperheitä, vaan uusioperheiden ja sateenkaariperheiden määrät ovat kasvaneet.

Lapsiperheköyhyys on kasvussa ja vanhemmuuden sekä parisuhteen hyvinvointiin olisi tärkeä panostaa. Palvelujärjestelmästäme löytyy laajaa osaamista ja tukea, mutta järjestelmä on hyvin hajanainen, moninainen sekä ennen kaikkea asiakkaalle vaikeasti hahmotettava. (Valtioneuvosto, 2019, s. 143–144.) Varhaiskasvatuksen osalta tätä palvelujärjestelmää tulee selkeyttämään ja avaamaan perheiden tietoisuuteen varhaiskasvatuksen sosionomi.

Palveluohjausta voi tehdä osana arkista vuorovaikutusta (Blommila ym., 2022, s. 128). Varhaiskasvatuksessa palveluohjaus toteutuukin helposti arkisissa kohtaamisissa, kuten päivittäisissä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Palveluohjaukselle on paikkansa myös vähintään kerran vuodessa toteutuviassa vasu- eli varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa, jotka ovat lakisääteisiä.

3.3 Huolien ja ongelmien ennaltaehkäiseminen varhaiskasvatuksessa palveluohjauksen avulla

Varhaiskasvatus, jonka lähtökohtana on yleinen ja laaja-alainen lähestymistapa, voi auttaa varmistamaan sen, että lasten eroavaisuudet sekä vaikeudet tunnustetaan ajoissa, ja niitä voidaan tukea aikaisemmin. Varhainen tunnistaminen luo kustannustehokkuutta, toimien käytäntöön otto on helpompaa sekä antaa aikaa ja mahdollisuuksia tuoda asiaankuuluvia palveluita lapselle sekä perheelle. Koulutettu varhaiskasvatuksen henkilökunta tunnistaa yksittäisten lasten tarpeet varhaisessa vaiheessa, ja tällä varmistetaan, että lapsi saa tarvitsemansa tuen. (European Commission, 2021, s. 64.)

Ongelmia sekä huolen aiheita on hyvä ehkäistä, ja niihin puuttua, kun huolet ovat vielä pieniä. Suomen palvelujärjestelmä on hyvin pirstaloitunutta ja erikoistunutta yksittäisiin ongelmiin. Avun hakeminen ja saaminen onkin suhteellisen helppoa selvärajaisiin ongelmiin, mutta elämän hankaluudet eivät aina olekaan niin yksinkertaisia. Lapsi ja perhe voi saada yhtä aikaa useita eri palveluita tai sitten he voivat olla niin kutsutusti väliinputoajia, joita mitkään palvelut eivät tavoita. Tällaisissa tilanteissa helpotusta tuo laadukas yhteistyö eri tahojen välillä, jolloin toteutuu ennen kaikkea lapsen etu. (THL, 2016, s. 11.) Palvelujärjestelmän

pirstaloituneisuuden kokoamiseksi on yritetty kehittää palveluohjausta. Asiakaslähtöinen palveluohjaus hyödyttää aina asiakasta. Aito kohtaaminen, luottamus puolin ja toisin, työntekijän tietämys, asiakkaan kunnioitus sekä kaikkien sitoutuminen tukevat asiakaslähtöistä palveluohjausta. (Hänninen, 2007, s. 3, s. 46–47.)

Perheille tarkoitetussa palveluohjauksessa tavoitteena on hyvinvoinnin tukeminen ja arjessa selviytyminen. Tähän tarvitaan kärsivällistä, tarkoituksellista sekä monimuotoista työskentelyä koko perheen kanssa. (Blommila ym., 2022, s. 165.) Varhaiskasvatuksessa tämän toteutuminen on luontevaa. Toki pääosa työskentelystä tapahtuu lapsen kanssa päivän aikana, mutta varhaiskasvatuksen sosionomin on huomioitava myös koko perhe lapsen hyvinvoinnin tukena. Tällöin palveluohjaus toteutuu koko perheen hyvinvointia korostaen. Huoltajien kohtaamiset tapahtuvat kuitenkin päivittäin.

Perheen saadessa apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja oikeasta paikasta, palvelun vaikuttavuus kasvaa. Suomessa on ollut käytössä ennen 1990-luvun lama-aikaa ennaltaehkäisevä kunnallinen kodinhoidon- ja lastenhoitoapu, jota sai ilman selvittelyjä tai asiakkuutta. Lapsiperheiden palveluja on yritetty kehittää myös erilaisissa hankkeissa, kuten sosiaalityön menetelmänä oleva systeeminen toimintamalli tai Lape-hanke. Palvelut näiden pohjalta kuitenkin keskittyvät pitkälti perheiden ongelmiin ja vaativat usein lastensuojelun asiakkuuden. Matalan kynnyksen palveluita ennaltaehkäisevässä näkökulmassa on pyritty uudistamaan sosiaalihuoltolailla (L 131/2014), mutta edelleen näissä on pääosassa akuuttien tilanteiden tuki. (Blommila ym., 2022, s. 275–276.) Ennaltaehkäisevät lastenhoidon palvelut voisivat olla hyvä keino välttää vielä nykyäänkin esimerkiksi lastensuojelun asiakkuutta, tai muita suurempia tuen tarpeita myöhemmin.

Mielestämme varhaiskasvatus, jossa lapsi saa tukea kasvuunsa ja kehitykseensä, löytää sosiaalisia suhteita ja ylläpitää niitä, sekä kokee osallisuutta, on jo sinällään lapsen elämässä suuressa roolissa. Varhaiskasvatuksen mukana lapsella on arjessaan tuttuja ja turvallisia aikuisia ja tällöin myös huoltajien työskäynti tai opiskelu mahdollistuu, jolloin lapsella sekä huoltajilla säilyy arjessa selkeä struktuuri. Varhaiskasvatus ennaltaehkäisee suurempia ongelmia, ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan tehtävänä on huomata lapsen elämässä olevia

huolenaiheita. Huoltajilla on itsellään ensisijainen vastuu lapsen kasvusta ja kehityksestä, mutta tietoa heillä ei välttämättä ole, mistä apua lähteä hakemaan. Osa huoltajista voi kokea avun kysymisen hankalaksi leimaantumisen pelossa. Moni myös kokee lastensuojelun palveluna, johon joudutaan, vaikka lastensuojelun kautta perhe voi saada enemmän apua tilanteeseensa. Näemmekin, että korjaavan työn sijasta resursseja pitäisi kohdistaa enemmän ehkäisevään työhön.

3.4 Lapsiperheille suunnatut palvelut

Neuvolalla, varhaiskasvatuksella sekä koululla on tärkeä rooli lapsen elämässä. Ne ehkäisevät ongelmien syntymistä tai huonontumista tarjoamalla apua ja tukea, sekä ehkäisevät lastensuojelun tarvetta. Oikea-aikainen sekä tietynlainen tuki on tärkeää, jotta lasta pystytään suojelemaan ja perheen toimintakykyä vahvistamaan. Tätä yhteistyötä tehdään lapsen, perheen sekä verkostojen kanssa. (THL, 2023.) Myös lastensuojelulaissa on pykälä ehkäisevästä lastensuojelusta. Siinä määritellään kuinka kuntien sekä hyvinvointialueiden tehtävä on järjestää lapselle tai perheelle ehkäisevää lastensuojelua ennen kuin nämä ovat asiakkaana lastensuojelussa. Esimerkiksi opetustyö, neuvola, päivähoido ja muu sosiaali- ja terveydenhuolto ovat osa tätä tukea, jolla ehkäistään lastensuojelun tarvetta. (L 417/2007 3. a §.)

Tätä ennaltaehkäisyä ovat tukemassa myös perhekeskukset. Perhekeskusten tavoitteena on edistää ja turvata lasten, nuorten sekä perheiden hyvinvointia, vahvistaa perheen voimavaroja ja tukea osallisuutta. Tukea voidaan tarjota esimerkiksi vanhempien erossa, lapsen kehityksen tai vanhemmuuden tukemisessa sekä vanhempien ohjauksessa päihde- ja mielenterveyspalveluihin. Perhekeskusten monialaisella yhteistyöllä perheille saadaan apua ripeästi, kohdennettummin ja koordinoitusti. Tällä oikea-aikaisella tuella sekä hoidolla rajataan ongelmien hankaloitumista sekä ehkäistään tarvetta korjaaville palveluille. (THL, 2023.) Ammattilaisten tulisikin toimia niin, että asioiden ennaltaehkäiseminen ohjaisi toimintaa oikeaan suuntaan, jolloin ehkäistäisiin myös suurempien kustannusten syntymistä.

Lapsen kasvua ja kehitystä seurataan Suomessa aktiivisesti neuvolan toimesta. Neuvolatyö on tärkeä osa perusterveydenhuollon ehkäisevää toimintaa, joka toteutuu yhteistyössä muun muassa varhaiskasvatuksen, lastensuojelun, sosiaalitoimen sekä erikoissairaanhoidon toimijoiden kanssa (STM, 2023). Varhaiskasvatus tavoittaa suurimman osan alle kouluikäisten lasten perheistä. Esimerkiksi vuonna 2022 koko väestön 3–5-vuotiaista lapsista 89.1 % oli varhaiskasvatuksen piirissä (Vipunen, i.a.). Nämä laajasti käytössä olevat palvelut voivat jo varhaisessa vaiheessa, oikeanlaisella puuttumisella ammattilaisten toimesta, turvata lapsen edun toteutumisen.

Huolen puheeksi ottaminen kuuluu ammattilaisen tehtäviin ja on osa varhaista puuttumista. Jos huolen heräämiseen ei reagoida, lapsen asiat menevät väistämättä huonompaan suuntaan ilman muutosta. Tällöin huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö korostuu ja on tärkeää saada heidät mukaan muutoksen tekoon. Huoltajien motivoimiseksi onkin tärkeää nostaa perheen voimavarat esiin, koska hyvän näkeminen lapsessa ja perheessä luo uskoa tulevaan sekä lisää heidän toiveikkuuttaan. (Eriksson & Arnkil, 2012, s. 7, s. 11.) Ajattelempa että huolen puheeksi ottaminen on myös lapsen edun turvaamista.

Sosiaalihuoltolaissa on erikseen määritetty kohta lapsen edusta (L 1301/2014 5. §). Tämän mukaan kaikissa sosiaalihuoltolain lasta koskevissa toiminnoissa, on otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu. Siinä korostetaan, että palveluissa, joissa sovelletaan sosiaalihuoltolain mukaisia toimia, on otettava huomioon lapsen etu, turvattava lapsen mahdollisuus huolenpitoon, kasvuun ja kehitykseen sekä turvalliseen kasvuympäristöön.

Sosiaalihuoltolaki määrittää, että lapsiperheille sekä lapsille suunnatuissa palveluissa on jo kehitysvaiheessa, sekä palvelua tarjottaessa, huolehdittava palveluiden riittävästä tuesta lapsen kasvatukseen osallistuville vanhemmille, huoltajille tai muille henkilöille, jotka lasta hoitavat tai kasvattavat. Tällöin saadaan selville perheen tai lapsen tarpeet erityiseen tukeen. Jos tuen tarve ilmenee, on tuen tarpeessa olevalle lapselle järjestettävä heidän tarvettaan vastaavaa toimintaa. Laki myös määrää tuen tarpeeseen vastaavia sosiaalipalveluita, joita ovat mm. perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu. Lakiin astuu lisäys 1.1.2025, jossa

sosiaalipalveluita ovat myös päihde- ja riippuvuustyö, mielenterveystyö sekä kasvatus- ja perheneuvonta. (L 1301/2014.) Sosiaalihuoltolaissa korostuu ennaltaehkäiseminen sekä lapsen kasvun ja kehityksen tuki.

Pienten lasten arjessa olevat palvelut, eli neuvola ja varhaiskasvatus, ovat lapsen elämässä edistämässä kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen ollessa näiden palveluiden parissa ammattilainen voi huomata lapsella olevia tuen tarpeita ja tarjota hoitoa sekä tukea lapselle sekä hänen perheelleen jo varhaisessa vaiheessa. Pienen lapsen päivittäisiä kehitysympäristöjä kodin ohella ovat varhaiskasvatus sekä esiopetus. Henkilöstö oppii lapsen kanssa toimiessaan huomaamaan, jos lapsella tai tämän perheellä on jotain huolen aihetta. Hyvä ja toimiva yhteistyö tuo parhaimmillaan dialogista keskustelua huoltajien sekä henkilökunnan välillä, jolloin näistä huolista voidaan keskustella ja huoltajat tulevat kuulluksi. (THL, 2016, s. 25–26.)

Lapsen kasvua ja kehitystä pyritään turvaamaan monenlaisten palveluiden avulla, joissa ensiarvoisen tärkeää on huomioida lapsen etu ja turvata lapselle hyvä kasvu ympäristö. Nämä palvelut ovat helposti saavutettavissa ja ne tavoittavatkin suurimman osan lapsiperheistä Suomessa. Täytyy myös muistaa, että pelkkä työntekijöiden tekemä palveluohjaus ei ole riittävä, vaan palvelujärjestelmän tulisi olla toimiva, ja palveluihin pääsyn tulisi toteutua ajallaan sekä palveluiden tulisi toimia limittäin tai perätysten. On syytä huomata perheen tai huoltajan voimavarat, jottei kuormittaisi heitä liiallisella palveluihin ohjaamisella.

4 OPINNÄYTETYÖN TARVE, TARKOITUS JA TAVOITE

Kuopion kaupunki teki marraskuussa 2022 asiakaskyselyn varhaiskasvatustoiminnan asiakkaille. Vastauksia oli tarkoitus hyödyntää varhaiskasvatuspalveluiden toiminnan kehittämiseen, ja kyselyssä olivat mukana niin yksityisen, kuin kunnallisenkin varhaiskasvatuksen asiakkaat. Kyselyyn vastanneista oli

asiakkaina kunnallisen varhaiskasvatuksen puolella 279 kappaletta, ja yksityisellä sektorilla 58 kappaletta. Kyselyn mukaan yli puolet vastaajista, kunnallisella puolella 61,6 % ja yksityisellä 56,9 %, kokivat, että huoltajat tulevat kuulluiksi varhaiskasvatuksen henkilökunnan puolesta. Hieman alle puolet vastaajista, kunnallisella puolella 50,7 % ja yksityisellä 47,4 %, vastasivat, että he voivat ottaa puheeksi lapsen tai perheen hyvinvointiin liittyviä asioita lapsiperhepalveluissa. Vastauksissa oli myös kysymys, jossa kysyttiin saavatko huoltajat riittävästi tietoa siitä, mistä he voivat hakea apua liittyen lapsen tai perheen hyvinvointiin. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevista 39,3 % heistä koki tietävänsä mistä hakea apua. Yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa vastaajista 42,9 % vastasi tietävänsä mistä apua saa. (Kuopion kaupunki, 2022b.)

Opinnäytetyömme tavoitteena oli lisätä perheiden sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan tietoisuuteen erilaisia palveluita, joita löytyy lapsiperheille laajasti, mutta ovat usein vaikeasti löydettävissä. Kehittämispainotteisen opinnäytetyömme tuotoksena kehitimme posterin, johon kokosimme näitä lapsiperheiden palveluita yhteen. Posterin avulla tuomme esille Kuopion alueen lapsiperheiden palveluita sekä suoraan huoltajille, että varhaiskasvatuksen henkilökunnalle, josta nämä voivat palveluohjauksen avulla neuvoa perheitä palveluiden piiriin. Kuopion kaupungin teettämässä kyselyssä vain noin puolet vastaajista kokivat, että heidän on helppo ottaa puheeksi perheen tai lapsen hyvinvointiin liittyviä asioita, joten toiveena on posterin tuovan huoltajille esiin myös palveluita, joihin he voivat ottaa yhteyttä anonyymisti.

Tarkoitus opinnäytetyöllemme ja kehittämällemme posterille nousi Kuopion kaupungin teettämästä kyselystä, josta käy ilmi, ettei huoltajilla ole riittävästi tietoa mistä hakea apua. Tarve osoittautui myös varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutuksen ja tietämättömyyden pohjalta. Yhteistyökumppanimme edustaja koki tarvetta koota palveluita ja tukimuotoja lapsiperheille yhteen, koska varhaiskasvatuksen opettajan koulutus eikä lastenhoitajan koulutus sisällä palveluohjausta.

Tekemämme posterit toimii palvelukartastona lapsiperheiden palveluista, sekä Kuopion alueella, että internetissä saavutettavina palveluina. Seinällä oleva posterit on jatkuvasti näkyvillä ja siitä saa nopeasti sekä helposti katsottua palveluita,

joihin perheitä ohjata. Alkuperäinen ajatuksemme oli sijoittaa posterit näkyville ainoastaan henkilökunnan käyttöön. Työn edetessä kuitenkin huomasimme, että posterit voisi olla vielä matalamman kynnyksen apuväline perheille, jos sen sijoituspaikka olisikin huoltajien itse saavutettavissa.

Teimme opinnäytetyömme yhteistyössä yksityisen Norlandia-ketjun, Louna-toimipisteen kanssa. Norlandia-päiväkodit ovat osa perheomisteista NHC-ketjua, Norlandia Health & Care Group AS, jonka päätoimipiste sijaitsee Norjassa. Ketju on perustettu 1990-luvun alussa, ja heillä on toimintaa Suomen lisäksi Norjassa, Ruotsissa, Alankomaissa, Saksassa sekä Puolassa. Päiväkotitoiminnan lisäksi heillä on myös hoivapalveluita sekä palveluita maahanmuuttajille ja pakolaisille, sekä Ruotsissa ja Norjassa lastensuojelu- ja vammaispalveluita. (NHC Group, i.a., s. 9–10, s. 12.)

Yhteistyökumppanimme päiväkotit Louna sijaitsee Kuopiossa, ja päiväkotit on painottanut toiminnassaan luonto- ja ympäristöteemaan. Päiväkodissa lapsille opetetaan jo pienestä pitäen kestävän kehityksen elementtejä sekä hyvää luontosuhdetta vahvistetaan liikkumalla lähimetsässä tutkien luontoa. Lounassa lapset ovat jakautuneet pienryhmiin, jotta jokainen lapsi tulisi nähdyksi yksilönä, ja hän saisi puuhailla ikätasonsa mukaisesti omaan tahtiinsa. Ryhmän pienellä koolla varmistetaan myös se, että aikuinen pystyy tuntemaan ryhmänsä lapset, ja huomaamaan tämän tarpeet. (Norlandia-päiväkodit, i.a.)

5 PALVELUKARTASTON LAATIMINEN JA TYÖSTÄMINEN POSTERIKSI

5.1 Kehittämistoiminnan prosessi

Kehittämispainotteinen opinnäytetyö on käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, kehittämistä tai toiminnanjärjestämistä. Produktiona eli tuotekehittelynä toteutetaan usein uusi palvelu tai tuote. Prosessi etenee jaksoittaisesti,

jossa ensin tunnistetaan kehittämistarve, sitten suunnitellaan toiminta, toteutetaan se ja lopuksi arvioidaan prosessi. (Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0, 2023.) Opinnäytetyömme on kehittämispainotteinen opinnäytetyö, jossa tuotamme produktiona posterin yhteistyötahollemme Norlandia Lounalle, ja opastamme päiväkodin henkilökuntaa sen käytössä.

Postereita käytetään yleisesti terveydenhoidon saralla, ja niiden avulla voidaan levittää tietämystä. Vaikka posterin graafinen ulkonäkö on vain pinnallista, on visuaalisella näyttävyydellä kuitenkin osansa posterin tiedon välittämisessä. Posterin asettelut, esimerkiksi värimaailma sekä tiedon esittämisen muoto ja sen luettavuus, ovat vaikuttavia asioita tehokkaan tiedon jakamiseen posterin välityksellä. Posterin avulla katsoja saa tiiviin yleiskatsauksen aiheesta. Kun posterit esitellään yleisölle tekijän toimesta, ja yleisö pääsee osallistumaan keskusteluun, voi esitys edistää aktiivista oppimista. Tuottaakseen tulosta, posterit tarvitsevat tiedon siirtämisen tuekseen esittelyn. (Ilic & Rowe, 2013.)

Esittelemme posterin Norlandia Lounan henkilökunnalle heidän viikkopalaverissaan, ja avaamme siinä tarkemmin posterin sisältöjä. Näin henkilökunta saa tarkempaa tietoa posterissa esillä olevista palveluista, ja asiat myös jäävät paremmin heidän mieleensä. Palaveriin on tarkoitus osallistua jokaisesta lapsiryhmästä varhaiskasvatuksen opettaja, joka voi viedä koko tiimilleen tietoa posterin käytöstä. Varhaiskasvatuksen opettaja pitää lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut yhdessä huoltajien kanssa, jolloin heillä on kattavin tieto palveluiden esittelystä ja helpoin viedä palveluita perheiden tietoisuuteen keskustelujen yhteydessä.

Kehittämistoiminnalla tavoitellaan aina muutosta parempaan. Asiatilat voivat muuttua joko määrällisesti, laadullisesti tai rakenteellisesti. Kehittämistoiminnalla voidaan tarkoittaa myös tuotekehitystä. Koulutuksellisen intervention kautta pyritään ottamaan uudet työvälineet käyttöön. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 16.)

Kehittämistoiminta vaatii myös lähtökohtien määrittelyä. Toiminnan perustelussa on tärkeää miettiä miksi jotakin pitää kehittää juuri nyt (Toikko & Rantanen, 2009, s. 57). Kuopion kaupungin (2022b) varhaiskasvatuksen asiakkailleen teettämän

kyselyn vastaajista vain puolet kokivat, että heidän on helppo ottaa puheeksi varhaiskasvatuksessa lapsen tai perheen hyvinvointiin liittyviä asioita. Tämä oli tärkeä tieto kehittämistoimintamme kannalta. Huoltajat kaipaavat matalan kynnyksen palveluohjausta ja jopa enemmän itseohjautuvuutta palveluihin, jos heillä olisi tietoa mihin hakeutua. Nostimme posteriin useita valtakunnallisia internetistä toimivia palveluita, joihin voi olla yhteydessä anonyymisti. Tämä voi olla monelle huoltajalle helpompi tapa pyytää apua vaikeaan tilanteeseen, kuin kasvokkainen kohtaaminen.

Posterin tarkoitus on laajentaa varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja lapsiperheiden tietämystä Kuopion alueen palveluista. Lisäksi posterin ajankohtainen juuri nyt, koska varhaiskasvatuksen sosionomit ovat lisääntymässä ja liittymässä työkyntille. Posterilla tuomme konkreettisesti sitä heidän osaamistaan ja työnkuvaansa kaikkien tietoisuuteen. Ammattinimikkeenä varhaiskasvatuksen sosionomi on niin tuore, että edes muulla varhaiskasvatuksen henkilöstöllä ei välttämättä ole tietoa koulutuksesta. Myös työnkuva hakee vielä paikkaansa monessa kunnassa sekä yksikössä, ja monessakaan paikassa ei edes työskentele kyseisellä ammattinimikkeellä vielä ketään. Myös itse posterin oli mielestämme mainio idea palveluohjauksen toteuttamiseksi.

Tässäkin prosessissa kehittämistoiminta alkoi nimenomaan kehittämistarpeen tunnistamisesta eli matalan kynnyksen palveluohjauksen tarpeellisuudesta lapsiperheille. Erilaiset kaaviot auttavat hahmottamaan koko toimintaa parhaiten. Kehittämisprosessien etenemistä voidaankin kuvata useiden eri mallien avulla. Se voidaan esittää lineaarisesti, spiraalina, spagettimaisesti tai tasolta toiselle liikkuvana. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 56.)

Berkunin (2005) mukaan lineaarinen malli on yksinkertaisin tapa hahmottaa kehittämistoiminnan tehtäväkokonaisuuksien suhde (Toikko & Rantanen, 2009, s. 64). Lineaarinen malli sopii hyvin myös opinnäytetyöhömme, koska määrittelimme ensin aiheen, johon tarvitsimme ratkaisun (Kuvio 1). Pyrimme tavoitteen määrittelyssä selkeään päämäärään, mikä onkin Virtasen (2000) mukaan koko prosessin pohja, jonka varaan kaikki myöhempi rakentuu (Toikko & Rantanen, 2009, s. 64).

Kuvio 1. Kehittämistoiminnan prosessi

5.2 Tavoitteiden määrittely

Lähdimme lineaarisen mallin mukaisesti prosessin alussa määrittelemään opinnäytetyöllemme tavoitteita. Toinen meistä suuntautuu opinnoissaan varhaiskasvatukseen, joten tämä rajasi alkujaan kehittämispainotteiselle opinnäytetyöllemme kohderyhmän, joka oli varhaiskasvatukseen ikäiset lapset tai heidän perheensä. Halusimme painottaa työssämme varhaiskasvatuksen sosionomin näkökulmaa, joten lähdimme kartoittamaan mahdollisia yhteistyökumppaneita varhaiskasvatuksen puolelta. Löysimme lopulta yhteistyökumppanin, joka halusi lähteä mukaan kehittämistoimintaamme. Muutamien keskustelujen kautta löysimme heidän tarpeistaan lähtevän idean, eli lapsiperheiden palvelukartaston laatimisen, joka tuotetaan seinälle laitettavaksi posteriksi.

Toikon ja Rantasen mukaan tavoitteen perustelu konkreettisesti hyödyttää kehittämistoiminnan toteutusta. Tämä voi tarkoittaa tavoitteen rajaamista yhteen tai kahteen pätevään tavoitteeseen. Perusteluissa kehittämistoiminnan suhteen on

huomioitava kehittämisen merkittävyys yleisesti. Jos lopputulos onnistuu, niin todennäköisyys myös sen kysynnälle laajentuu. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 57.)

Opinnäytetyömme tavoitteena oli laajentaa sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön että huoltajien tietämystä Kuopion alueen lapsiperheiden palveluista. Opinnäytetyöllämme pyrimme saamaan sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan, että huoltajien tietoon uusia, ja ehkä jopa erilaisia lapsiperheiden palveluita Kuopion alueelta.

5.3 Työn suunnittelu

Suunnitteluvaiheeseemme kuului kuvailevan kirjallisuuskatsauksen laatiminen, jossa perehdyimme opinnäytetyössä tarvittaviin lähteisiin, aineistonvalintaprosessiimme ja alustaviin käsitteiden määrittelyihin. Suunnitteluvaiheessa laadimme myös opinnäytetyönsuunnitelman, johon sisältyi opinnäytetyön aikatauluttamista, käytettävien menetelmien pohtimista sekä riskien arviointia. Suunnittelussa on kyse toimintasuunnitelman laatimisesta, jossa määritellään konkreettisesti kehittämisen kohde ja tavoite (Toikko & Rantanen, 2009, s. 58).

Pohdimme prosessimme alussa, lähdemmekö tekemään palvelukartastoa seinälle laitettavaksi posteriksi vai pieneksi, paljon tietoa sisältäväksi lehtiseksi. Päädyimme työstämään seinälle laitettavan posterin, koska se on helposti luettavissa ja koko ajan nähtävillä, jolloin myös palveluohjaus säilyy matalan kynnyksen ohjaamisena arjen kohtaamisissa. Seinällä, koko ajan näkyvässä oleminen lisää sen käytettävyyttä verrattuna lehtiseen, joka häviää helpommin eikä välttämättä löydy juuri tarvittavalla hetkellä. Lehtiseen olisi saanut kerättyä enemmän palveluita ja yleishyödyllisiä internetsivustoja. Siihen olisi mahtunut myös yhteystietoja, mutta toisaalta se olisi vaatinut aktiivisempaa päivittämistä niiden osalta. Valintaamme posterin työstämiseen vaikutti myös yhteistyötahomme, joka näki posterin heille käytännöllisemmäksi vaihtoehdoksi.

5.4 Sisällön luominen posteriin

Keräsimme alkuun aktiivisesti tietoa posteriin nostettavista palveluista (Kuvio 2). Havainnoimme paikkoja missä liikuimme ja etsimme tietoja paikallisista palveluista myös internetin hakukonetta hyödyntäen ja käyttäen monipuolisesti aiheeseen liittyviä hakusanoja. Keräsimme ideoita meidän tekijöiden väliseen Word-tiedostoon, josta lähdimme posteria rakentamaan. Pidimme tärkeänä, että posteriin nostamamme palvelut ovat maksuttomia, helposti löydettävissä sekä matalalla kynnyksellä saavutettavissa.

Kuvio 2. Sisällön luominen

Mietimme myös posterin visuaalista muotoa jo alkuvaiheessa, ja päätimme tehdä aihealueittain lokerikkoja, joihin kokoamme kyseisen teeman mukaisia palveluita. Pohdimme opintojemme sekä työharjoittelujemme pohjalta, mitkä aiheet ovat tämän päivän lapsiperheiden keskeisimpiä haasteita, kriisejä tai tuen tarpeita. Näiden pohdintojen perusteella asettelimme posterin lokerikot aihealueittain järjestykseen, joka kiinnittäisi lukijan huomion, mutta olisi myös aihealueeltaan

olennaisin. Lopullisesta posterista jouduimme rajaamaan tilanpuutteen tai palveluiden vähäisyyden vuoksi joitakin aihealueita, kuten väkivalta, muutto, läheisen sairaus ja terveys. Mietimme myös lokerikkoa vanhempien haasteet, mutta tämän alle sijoitetut palvelut tai tukitoimet saimme lopulta sijoitettua luontevasti toisten otsikoiden alle. Tämän rajaamisen pohjalta lähdimme hakemaan myös palveluita.

Teimme työharjoitteluissamme varhaiskasvatuksessa ja lastensuojelussa strukturoimatonta haastattelua. Strukturoimaton haastattelu tarkoittaa kysymysten esittämistä haastateltaville samassa muodossa tai valmiiksi rajattuina, jolloin vastaukset ovat täsmällisiä sekä vakioituja (Tietoarkisto, i.a.).

Strukturoimaton eli avoin haastattelu toteutui syksyn 2023 aikana sekä varhaiskasvatusyksikön että lastensuojeluyksikön henkilökunnalle. Haastattelujen avulla kartoitimme henkilöstöjen tämän hetken tietoja palveluista. Havainnoimalla puolestaan selvittelimme tarjolla olevia palveluita, joita emme haastattelujen avulla löytäneet. Tällaiseen kehittämistoimintaan liittyy vahvasti myös hiljainen tieto. Se tarkoittaa ammattilaisen käsitystä tulosta tuottavasta toiminnasta, muttei välttämättä kykyä määritellä, mihin tämä intuitioon perustuva tieto kytkeytyy. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 40–41.) Käyttämämme strukturoimattomat haastattelut varhaiskasvatuksen- ja lastensuojelun henkilöstölle perustuvat osaltaan myös tähän hiljaiseen tietoon.

Kysyimme haastateltaviltamme heidän näkemyksiään lapsiperheiden tuen tarpeista ja palveluista, joihin he ovat ohjanneet perheitä tai toimenpiteitä, joihin he ovat työurallaan joutuneet. Lisäksi selvitimme haastateltavien näkemyksiä Kuopion alueen lapsiperheiden palveluista sekä sitä, mistä he ovat näitä palveluita saaneet tietoonsa. Haastatteluissa sekä havainnoidessamme, huomasimme että ihmisillä ei ole tietoa palveluista, joita kuitenkin olisi tarjolla. Sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöltä että lastensuojelun työntekijöiltä puuttuu tietoa oman alueensa palveluista ja myös se nousi esiin, että heillä ei aina ole halua ohjata perheitä palveluihin. Osa näki hyvin kapeasti auttavansa ainoastaan lasta eikä osannut ajatella avun tarjoamista koko perheelle tai yksinomaan huoltajalle. Haastatteluissa nousi esiin oikeastaan vain kasvatus- ja perheneuvola sekä erilaiset

terapiapalvelut, kuten puheterapia ja toimintaterapia. Varhaiskasvatuksen henkilökunta kokee luontevaksi ja riittäväksi ottaa yhteyttä varhaiskasvatuksen erityisopettajaan, mikäli lapsen käytöksessä ilmenee haasteita. Yksityisen tai kolmannen sektorin palveluista heillä ei juurikaan ollut tietoa tai he eivät tunnistanee tarvetta ohjata perheitä niihin.

Teimme laajasti hakuja internetin hakukonetta hyödyntäen ja käytimme monipuolisesti hakusanoja, jotta löysimme palveluita. Hakusanoina käytimme muun muassa lapsiperheet Kuopio, palveluohjaus Kuopio, kolmannen sektorin palvelut Kuopio, järjestöt Kuopio, sekä haimme hakukoneella jo tietämiämme palveluita ja heidän toimintaansa. Liitimme usein hakuun paikkakunnan Kuopio, jotta saimme täsmällisempiä hakutuloksia. Halusimme kuitenkin nostaa posteriin esiin myös internetissä toimivia matalan kynnyksen palveluita, jotka ovat suunnattu lapsiperheille.

Olemme hyödyntäneet aikaisemmissa opinnoissamme mahdollisuuksien mukaan Kuopiossa olevia yhteistyökumppaneita sekä keskittäneet asiakastehtävämme tälle alueelle, joten meillä oli hyvää ennakkotietoa jo olemassa olevista palveluista sekä siitä, mitä kautta ne internetistä löytyvät posteriin nostettaviksi. Yleisiä internetissä toimivia palveluita löytyi aikaisemmista opinnoistamme saamistamme ideoista ja vinkeistä siis laajasti. Selvitimme myös lähipiirissämme olevilta lapsiperheiltä, mitä palveluita he Kuopiosta tietävät ja käyttävät, sekä hyödynsimme myös omia kokemuksiamme lapsiperheiden palveluista. Palveluita itse käyttäessämme teimme havaintoja julisteista ja tarjolla olevista oppaista. Hyödynsimme myös esimerkiksi sosiaalista mediaa sekä kauppojen ja kauppa-keskusten ilmoitustauluja havainnoidessamme palveluita.

Kokosimme strukturoimattoman haastattelun sekä havaintomme tuloksia ja lähdimme työstämään ja ideoimaan posteria näiden sekä muualta keräämiemme tietojen pohjalta. Lopulta jouduimme rajaamaan palveluita, koska halusimme pitää posterin selkeänä ja helppolukuisena. Haastattelujen pohjalta syntyi myös tarve tarkentaa posterissa olevien palveluiden sisältökuvausta. Tämän tietojen tarkentamisen huomaaminen oli tärkeää, koska henkilökunnassa tai asiakkaina

varhaiskasvatuksessa saattaa olla muualta muuttaneita, joten tietojen tulisi olla helposti luettavissa ja sisäistettävissä.

5.5 Opinnäytetyön toteutus

Toteuttamisvaiheeseen kuuluu ideointia, priorisointia, kokeilua ja mallintamista. Toteuttaminen on muutakin kuin konkreettinen tekeminen. Siihen sisältyy diskurssien taso eli taso, jolla analysoidaan ja pohditaan kehitettävää toimintaa. Kehittämisen seuranta tarkastellaan myös erilaisissa työryhmissä. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 59–60.) Saimme prosessin edetessä myös ohjaavilta opettajiltamme palautetta. Kävimme dialogista keskustelua työelämätahon edustajan kanssa tarpeen mukaan.

Otimme huomioon työskentelyssä tietojen luotettavuuden. Käytimme ainoastaan luotettavia tietokantoja, kuten Google Scholar, Arto, Julkari, Finna sekä valtioneuvoston julkaisuarkisto Valtoa. Pyrimme käyttämään pääosin uuden varhaiskasvatustilain, eli vuoden 2018 jälkeen julkaistuja kirjoja ja aineistoja, mutta harjittavalla pohdinnalla käytössä oli myös ennen tätä julkaistuja teoksia. Tarkastelimme kaikkia käyttämiämme lähteitä kriittisesti.

Tarkoituksena oli käyttää posterin laatimisessa graafisen suunnittelun työkalua nimeltä Canva, mutta toteutusvaiheessa huomasimme kuitenkin sen kömpelyyden tähän tarkoitukseen. Päädyimme vaihtamaan työkaluksemme PowerPoint-ohjelman, jolla saamme posterin helpommin toteutettua. Tällä ohjelmalla pystyimme myös lähettämään Norlandia Lounalle tietokoneelle tallennettavan tiedoston, jolloin posterin ajankohtaisuutta voi helposti päivittää. Tällöin se on myös helpommin jaettavissa muihin Norlandia-ketjun yksiköihin, heidän niin halutessaan. Posterin koko säilyy samana, eli A3-kokoisena ja uuden valitsemamme ohjelman avulla saimme toteutettua helppolukuisen ja visuaalisesti näyttävän posterin. Posterin tulostettavan version kokoa voi myös helposti muuttaa tämän ohjelman avulla tai tarpeen niin vaatiessa.

Teimme posterista useita eri versioita, osa versioista oli pysty- ja osa vaakasuorassa. Kokeilimme myös erilaisten fonttien avulla, kuinka posterisi olisi selkeä ja helppolukuinen. Päädyimme lopulta tekemään posterista vaakaversioon, johon saa selvemmin rajattua lokerikkoihin valitsemamme teemat. Yhteistyökumppanimme oli myös vaakaversioon kannalla. Taustaväriksi halusimme jonkin tummemman sävyn selkeyttämään vaaleapohjaisten lokerikkojen luettavuutta. Lopulta valitsimme posterin taustakuvaksi vihreän värimaailman. Se tuo esiin Norlandian luonnonläheisen arvomaailman, sekä siinä toistuu samat värisävyt kuin Norlandian logossa. Alakulmaan merkitsimme päivämäärän, jolloin esittelimme valmiin tuotoksen yhteistyökumppanillemme. Näin näkyvillä on päivämäärä, jolloin posterisi on viimeksi päivitetty. Alkuperäistä tiedostoa pystyy muokkaamaan ja samalla tuomaan aina uuden päivitetyn päivämäärän näkyville.

Dokumentointia pidetään käytännön kehittämistoiminnan välineenä (Toikko & Rantanen, 2009, s. 80). Dokumentoimme keräämäämme aineistoa prosessin aikana meidän tekijöiden väliseen WhatsApp-keskusteluun sekä yhteiseen Word-tiedostoomme. Näistä keräämistämme tiedoista kokosimme lopullisen posterin.

Aiheita, joita nostimme esiin posterisiin, on esimerkiksi ajankohtainen lapsiperheköyhyys, jossa tuomme esille tuetut lomat sekä harrastuksiin haettavissa olevia tukia. Aiheen arkaluontoisuuden vuoksi päädyimme kuitenkin posterisiin nimeämään lokerikon otsikolla taloudellinen tuki. Kokosimme posterisiin myös internetsivuja, joista löytyy paljon tietoa valitsemistamme aihepiireistä. Halusimme pitää nostamamme palvelut matalan kynnyksen palveluina, jotta niihin on varhaiskasvatuksen henkilökunnan helpompi perheitä ohjata. Nostimme esiin myös muutamia valtakunnallisia palveluita, jos huoltajat kokevat tällaisen toiminnan paremmin omakseen. Näissä palveluissa ja tuen muodoissa toimii anonyymiys, mikä on toisille hyvin tärkeää apua tai tukea haettaessa.

Tekemämme posterisi on vaakatasoon sijoitettava, taustaltaan vihreäsävyinen työ. Tässä posterissa on 8 eri lokerikkoa, joissa aiheina on: tukea kasvamiseen, ero lapsiperheessä, yksinäisyys ja uupumus, taloudellinen tuki, päihde- ja mielenterveys, nepsy sekä kaksi lokerikkoa yleisille teemoille. Neuropsykiatriset haasteet lyhensimme yleiskielessä käytössä olevaan nepsy sanaan. Yleisiin teemoihin

kokosimme esimerkiksi Kuopiossa toimivan yhdessä aika mallin ja erilaisia yleishyödyllisiä internetsivuja, kuten monimuotoiset perheet sekä neuvokasperhe.

Tuottamamme posterit (Liite 1) on esillä yhteistyökumppanimme Norlandia Lounan henkilökunnan toimistossa, sekä lapsiryhmien eteisissä ilmoitustauluilla, josta henkilökunnan on helppo kertoa lapsiperheiden palveluista ja ohjata niihin. Huoltajat voivat myös itse lukea posteria ja omatoimisesti ohjautua palveluihin.

5.6 Kehittämistoiminnan päättäminen ja tuotoksen arviointi

Kehittämistoiminnan analyttisimpana osana pidetään arviointia. Arviointia tapahtuu koko kehittämisprosessin ajan, jolloin kerättyä aineistoa analysoidaan jatkuvasti. Tämä avulla kehittämistoimintaa voidaan kohdentaa ja täsmentää ajankohtaisesti. Arviointi voi osallistaa myös kehittämistyön sidosryhmät, jolloin heitä kuullaan. Arviointi tuottaa lopulta myös tiedon kehitettävän tuotteen hyvydestä. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 61, s. 82–83.)

Arvioimme itse kriittisesti nostamiamme aiheita posterisiin. Yhdessä keskustellen rajasimme sen lopulliseen muotoonsa. Koska emme halunneet tehdä posterista liian vaikealukuista, oli posterissa olevia aiheita pakko rajata käsittämään vain yleispäteviä aiheita. Esimerkiksi pelkästään isille, maahanmuuttajille tai yksinhuoltajille tarkoitettuja palveluita emme pystyneet nostamaan esiin tilanpuutteen vuoksi. Myös mielenterveyskuntoutujille olisi palveluita laajastikin, mutta rajasimme tässäkin vain erityisesti perheille suunnatut palvelut posteriiimme. Pohdimme myös sitä, olisimmeko jättäneet posterista pois yleisiä palveluita, jolloin tilaa olisi säästynyt sille, että olisimme voineet nostaa nämä rajaamamme palvelut posterisiin. Lopulta päädyimme kuitenkin pitämään palvelut yleisinä, myös yhteistyötahon palautteen vuoksi.

Näytimme yhteyshenkilöllemme raakaversiota posteristamme ja saimme häneltä palautetta ja konkreettisia kehittämisideoita. Keskustelimme myös posterisiin nostetuista asioista ja muutimme näitä keskustelujen jälkeen. Työskentelymme oli hyvin dialogista ja vastavuoroista. Posterit oli lopulta ennen julkistamistilaisuutta

kaikkien työntekijöiden kommentoitavana kahden viikon ajan Norlandia Lounan taukotilassa. Tämän jälkeen pystyimme palautteen perusteella vielä tekemään muutoksia ja täsmennyksiä posteriin.

Palautetta saimme siitä, kuinka helposti saavutettavissa palvelut posterissamme ovat, ja niitä on helppo käyttää suunnitellessa varhaiskasvatussuunnitelma keskustelua huoltajan kanssa. Eräs kommentoijista koki, ettei ollut kuullut läheskään kaikkia palveluita, mitä on tarjolla. Useat kokivat posterin todella hyödylliseksi ja tarpeelliseksi ja olivat varsin tyytyväisiä, kun olimme koonneet palvelut yhteen. Palautteen perusteella totesimme myös, että posterit toimii jopa A4-kokoisena versiona, jonka olimme tulostaneet henkilökunnalle näyttille.

Lopullisesta posteristamme saimme myös arvion yhteistyökumppaniltamme. Esittelimme posterin 15.1.2024 Norlandia Lounan palaverissa, jossa kerroimme työntekijöille enemmän posteriin nostamistamme toimijoista. Työntekijät pitivät posteria käytännöllisenä ja kokivat hyväksi, että toimijat on jaoteltu selkeästi eri aihepiirien mukaan. Yhden toimijan lisäsimme toiseenkin lokerikkoon heidän palautteestaan, toimijan tietojen ollen näin kattavampi. Saimme positiivista palautetta myös siitä, kuinka olimme ottaneet huomioon yrityksen arvot posterin visuaalisessa ilmeessä. Palautetta saimme työntekijöiltä suullisesti, sekä esityksemme lopussa, että myös kutakin lokerikkoo esitellessämme.

Posterit esitellessä huomasimme muutaman ulkonäöllisen seikan, jotka muokkasimme vielä lopullisen posterin ulkoasuun. Jatkokehitysideoita emme saaneet, mutta esittelytilaisuudessa tuli idea jakaa posterit muille Kuopion Norlandia päiväkodeille, jotta muutkin yksiköt voivat halutessaan käyttää posterit. Tästä olimmekin jo tehneet aiemmin kirjallisen sopimuksen yhteistyökumppanin kanssa, joka sillä hetkellä edusti koko Norlandia Lounaa. Lounassa koettiin, että posterista on hyvä laittaa kuva vanhemmille Norlandia päiväkodeilla käytössä olevaan mobiiliversion, jossa vanhemmat voivat tutustua posteriin rauhassa myös kotona, eteisessä olevan paperiversion lisäksi. Päiväkodin johtaja otti vastuulleen pitää posterin ajan tasalla ja päivittää sitä tarpeen mukaan vuoden alussa sekä jakaa lähettämämme tiedosto posterista myös muihin Norlandia-ketjun päiväkodeihin Kuopio alueella.

6 OPINNÄYTETYÖN EETTISET NÄKÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS

Ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet noudattamaan opinnäytetöissään eettisiä ohjeistuksia. Tutkimus- ja kehittämistyö on johdonmukaista ja suunnitelmallista toimintaa tavoitteenaan uuden tiedon tuottaminen tai palveluiden kehittäminen. Toiminnan on noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimuseettisiä periaatteita ihmisiin liittyvissä tutkimuksissa. Tämä tarkoittaa tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien käyttämistä. (Koivisto & Aro, 2019.)

Kehittämistyössä, joka on työelämälähtöinen, painottuu sekä yritysmaailman että tieteen tekemisen eettiset ohjeet. Työ tulisi tehdä luotettavasti sekä tunnollisesti, tavoitteiden täytyisi olla korkean moraalin mukaiset, ja lopputuleman tulisi olla käytännölle hyödyllinen. Jotta välttyttäisiin epärehellisyydeltä, on plagiointi, toisten vähättely sekä riittämätön tai harhaanjohtava käytös syytä huomioida. Kehittämishanketta tehtäessä on selvitettävä tarvittavien sopimusten piirteet, kuten vastuut sekä velvollisuudet, ja työn, sekä sen tuloksien omistusoikeudet, mutta myös tekijöille kuuluvat oikeudet. (Ojasalo ym., 2015, s. 48–49.) Yhteistyöpalaverissa Norlandia Lounan edustajan kanssa annoimme luvan käyttää posteria muissakin Norlandia-ketjun yksiköissä Kuopion alueella, ja teimme tästä myös kirjallisen sopimuksen jo posterin työstämisyhteistyössä. Lisäksi sovimme siitä, että myös meille tekijöille jää käyttöoikeus posteriin mahdollista myöhempää käyttöä varten.

Tuottamamme posterit on tarkoitettu kehittämään varhaiskasvatuksen henkilökunnan työtä tuomalla sekä kokoamalla yhteen tietoa palveluista, joihin he voivat perheitä ohjata. Niin ikään posterit toimii myös perehdyttävänä tietona uudelle työntekijälle, auttamaan tätä löytämään tietoa erilaisista palveluista. Posterimme auttaa myös lapsiperheitä saamaan tietoa maksuttomista, hyvinvointia tukevista palveluista, joita on tarjolla Kuopion alueelta sekä matalan kynnyksen palveluina internetissä. Tämä palveluiden yhteen kerääminen voi myös parantaa yksilön ja yhteisön hyvinvointia pidemmällä aikavälillä.

Eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan hyvän tieteellisen käytännön perusajatuksia ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 11). Olemme tämän ohjeistuksen lisäksi noudattaneet Diakin eettisiä sääntöjä, Talentian sosiaalialan ammattieettisiä ohjeita, työhömmme sovellettavia lakeja, tietoturva- ja tietosuojakäytänteitä emmekä ole plagioineet tai käyttäneet tietoa vääristellen. Olemme myös tehneet kirjallisen sopimuksen Norlandia-ketjun kanssa posterimme tekijänoikeuksista ja posterin muokkaamisoikeuksista.

Palveluohjauksen näkökulmasta on otettava huomioon myös eettiset periaatteet, kuten palveluiden maksullisuus (Blommila ym., 2022, s. 165). Pyrimme huomioimaan tämän posteriin palveluita nosttaessamme. Emme tuoneet siihen esimerkiksi maksullisia harrastusmahdollisuuksia tai ruoan kotiinkuljetuspalveluita, jotka osaltansa tukisivat lasten ja perheiden hyvinvointia. Tällöin posterista olisi tullut myös liian laaja. Nostimme esiin pikemminkin tuettuja harrastusmahdollisuuksia ja ilmaisia kerhotoiminnan tapaisia palveluita sekä informatiivisia internetsivustoja.

Luotettavuuden arviointiin kehittämistyössä kuuluu koko prosessin johdonmukaisuus ja järjestelmällisyys. Kokonaisuuden kannalta keskeisimpiä ovat aineistojen keräämisen prosessi, dokumentoinnin tavat sekä analyysimenetelmät. (Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0, 2020.)

Vahvuksiamme prosessin aikana oli, että dokumentoimme alusta asti saamiamme ideoita ja hyödyllisiä lähteitä WhatsAppiin, sekä erilliseen Word-tiedostoon. Opettelimme jo opintojen alkuvaiheessa käyttämään vain luotettuja lähteitä, sekä merkkamaan lähdeviitteet oikein. Tätä käytimme hyväksi myös tässä opinäytetyöprosessissamme. Jälkikäteen ajateltuna olisimme voineet tehdä vielä laajemman haastattelun ammattilaisten tämänhetkisestä tietämyksestä lapsiperheiden palveluista alueellamme. Tämä nimittäin yllätti, miten vähän tietoa heillä loppujen lopuksi oli ja kuinka rajatusti useat ammattilaiset kokivat voivansa auttaa vain heillä asiakkaana olevaa lasta koko perheen auttamisen sijaan. Toisaalta tämä vahvisti tuottamamme posterin tarpeellisuudesta ammattilaisille.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön yhteistyökumppanin löytyminen tuntui aluksi haastavalta. Kyse-
limme yhteistyön mahdollisuuksista useasta eri paikasta, ja lopulta onneksi lo-
pulta löysimme meitä kiinnostavan kumppanin sekä heidän tarpeistaan lähtevän
kehittämistyön. Itse ajatus posterista oli lähtöisin meiltä opinnäytteen tekijöiltä.
Ajattelimme, että palveluohjaus voisi tapahtua nimenomaan posterin välityksellä.
Posterista on helppo ja nopea vilkaista eri toimijoita arjen kohtaamisten lomassa.

Opinnäytetyön tekemisen aikana sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen vah-
vistui entisestään. Erityisesti Kuopion alueen palvelut tulivat tutuksi, mikä onkin
hyödyllistä, sillä tavoitteenamme on työllistyä kyseiselle alueelle. Tutkimukselli-
nen kehittämistoiminta oli meille uutta, mutta yhteistyökumppanimme avulla
saimme rakennettua heitä auttavan, uuden tuotteen. Opimme kehittämistyön pro-
sessista kokonaisvaltaisesti uutta, ja osaamme vastaisuudessa käyttää hyväksi
tätä taitoa myös käytännössä. Sosiaalialan eettinen osaaminen kulkee mukana
vahvasti koko koulutuksemme ajan ja pystyimme hyödyntämään tätä opinnäyte-
työprosessin aikana niin tiedon keruussa, tuotossa kuin teoissammekin.

Päädyimme keräämään palautteet posterista suullisesti ajanpuutteen vuoksi.
Mielestämme tämä oli hyvä ratkaisu, koska emme olisi välttämättä saaneet paljoa
palautetta pienen päiväkodin henkilöstöltä. Kyselyn laajentaminen suuremmalle
yleisölle olisi vienyt aikaa itse posterin teosta, koska kyselyn tekoon, kohderyh-
män löytymiseen ja tulosten purkamiseen olisi mennyt paljon aikaa. Toki tällä ky-
selyllä olisimme voineet saada tietoomme enemmän palveluita, mitä emme vält-
tämättä nyt olleet löytäneet. Loppujen lopuksi löysimme kuitenkin hyvin erilaisia
palveluja lapsiperheiden tueksi.

Tekemämme posterit toimisi varmasti hyvin myös neuvolassa, tai muissa ympä-
ristöissä, joissa lapsiperheet asioivat. Posteria voisi kohdentaa enemmän tiettyi-
hin ryhmiin, taikka laajentaa näkökulmaa isommaksikin. Palveluita voisi kerätä
yhteen esimerkiksi nuorille tarkoitettuja palveluita, tai päihde- ja mielenterveys-
kuntoutujille kohdennettuja paikkoja sekä palveluita. Tällä palvelujen yhteen

kokoamisella voisi olla ennaltaehkäisevä vaikutus, ja tuoda hyvinvointiin liittyvää vaikuttavuutta myös pidemmällä aikavälillä. Posteria voisi markkinoida, vaikka eri kohtaamispaikoissa, tai sosiaalisessa mediassa, jossa saavutetaan helposti suuri määrä ihmisiä. Posterista voisi tehdä myös sähköisen version, jossa nimet toimisivat linkkeinä kyseiselle toiminnolle. Palveluita löytyy paljon eri kohderyhmille, ja tätä posteria tehdessä huomasimme, että palveluiden yhteen kerääminen on tarpeellista.

Parityöskentelynä toteutunut opinnäytetyö onnistui mielestämme hyvin. Jo se, että toinen meistä teki harjoittelunsa varhaiskasvatuksen puolella, ja toinen lastensuojelussa, toi opinnäytetyöhömmme molempien tekijöiden erilaiset näkökulmat ja auttoi tuomaan monipuolista näkemystä työhömmme. Työskentelymme koko opinnäytetyön projektin ajan oli luontevaa ja keskustelu oli avointa sekä rakentavaa. Olemme voineet luottaa toisiimme, vaikka arjen aikataulut toivatkin välillä työskentelyyn oman lisänsä. Työskentelymme oli jo opintojen alusta asti huolellista, ja jatkoimme samaa huolellista työskentelyä myös opinnäytetyöprosessin ajan. Merkitsimme sekä tarkastimme lähteet huolellisesti ja noudatimme muutenkin Osallistavan ja tutkivan kehittämisen oppaan ohjeita. Huolellinen työskentely koko projektin ajan helpotti opinnäytetyön tekemistä, koska pystyimme esimerkiksi palaamaan jo merkkamaamme lähteeseen vaivattomasti uudelleen. Kirjoitimme opinnäytetyötämme molemmat omilla väreillä, joten toisen kirjoittamaa uutta tekstiä oli helppo huomata työn edetessä. Samalla tätä tekstiä oli helppo muokata, koska omille teksteilleen saattaa joskus tulla sokeaksi.

Näemme tuottamamme posterin hyödyllisenä sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille että varhaiskasvatusikäisten lasten huoltajille. Tieto posterissa on selkeää ja saavutettavissa matalalla kynnyksellä. Vaikka posterit on kohdennettu varhaiskasvatusikäisille, koemme silti, että posterista on hyötyä koko perheelle ja eri-ikäisille lapsille. Tuottamamme posterit ei ole pelkästään työntekijöiden apuväline, vaan parhaimmilla se madaltaa huoltajien avun hakemisen kynnyksiä ja ehkäisee näin mahdollisia suurempia avun tarpeita tulevaisuudessa.

Posterin sisällön esitleminen Norlandian henkilökunnalle oli tarpeellista. Tällä saimme henkilökunnalle avattua palveluita ja niiden tarjoajia paremmin, ja asia

jäi näin myös paremmin henkilökunnan mieleen. Edellytyksiä sille, että posterit otetaan yhdeksi työtavaksi, tukee se seikka, että posterit on helposti luettavissa sekä visuaalisesti huomiota herättävä ja mieleenpainuva. Myös posterin esittely lisää sen käytettävyyttä työvälineenä. Jatkokehitysideana yhteistyökumppanimme Norlandia voisi päivittää posterin eri osioita vastaamaan juuri sen päiväkodin tarpeita, jossa posterit on käytössä, esimerkiksi jos heidän asiakkailtaan olisi tarvetta erityislapsille suunnatuille palveluille. Tai posterin voisi tehdä vaikkapa nostamalla esiin erilaisia harrastusmahdollisuuksia varhaiskasvatustilaisuuksille lapsille tai luontoretkipaikkoja, joissa koko perhe voisi vierailla.

Prosessin edetessä huomasimme, kuinka vähän lasten kanssa työskentelevillä ammattilaisilla on tietoa lapsiperheiden palveluista ja kuinka laajasti me sosionomikoulutuksen saaneet tulevat ammattilaiset näemme lapsen hyvinvoinnin lähteivät koko perheen hyvinvoinnista. Usealla varhaiskasvatuksen ammattilaisella on halu ja tarve auttaa ainoastaan lasta. Kuinka saisimme eri ammattiryhmät, jotka työskentelevät varhaiskasvatuksessa laajentamaan näkökenttäänsä myös perheisiin ja sieltä lähtevään hyvinvointiin? Strukturoimattomasta haastattelusta jäi myös pieni huoli siitä, kuinka nykyiset varhaiskasvatuksen ammattilaiset ottavat varhaiskasvatuksen sosionomit työyhteisöön mukaan ja oivaltavat ajattelumme ja työskentelymme olevan koko perhettä tukevaa.

Sosionomin tehtäväkenttä on laaja ja mielenkiinnolla odotamme, kuinka varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva muokkautuu tulevaisuudessa. Laajasti kaavailtu palveluohjaus on varmasti yksi varhaiskasvatuksen sosionomin vahvuuksista ja toivottavasti sitä osataan hyödyntää myöhemmin. Näemme, että varhaiskasvatuksen sosionomeille ja heidän tekemälleen palveluohjaukselle on työkentällä todellinen tarve. Lasten haasteet ovat lisääntyneet ja ylipäätään nyky-yhteiskunnan aktiivinen elämäntapa on lisännyt ja muuttanut lasten tuen tarpeita, joihin olisi kuitenkin hyvä puuttua ajoissa.

LÄHTEET

- Ahonen, L., & Roos, P. (2021). *Untuvikot. Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka*. PS-kustannus.
- Blommila, K., Juntunen, M. & Kosunen, S. (toim.). (2022). *Puheenvuoroja palveluohjauksesta*. Suomen palveluohjausyhdistys, SPO ry. Profami Oy. Printek Oy, Keuruu.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (20.4.2023). Osaamisvaatimukset: sosionomi AMK. *Sosionomi (AMK) koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- European Commission. (2021). *Toolkit for inclusive early childhood education and care (ECEC). Providing high quality education and care to all young children*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4c526047-6f3c-11eb-aeb5-01aa75ed71a1>
- Eriksson, E., & Arnkil, T. (2012). *Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista*. Stakes. Oppaita 60. Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90845/URN_ISBN_978-951-33-1792-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Helsingin kaupunki. (2.3.2023). *Varhaiskasvatuksen sosionomilla on selkeä työnkuva Helsingissä – ”Tervetuloa meille töihin!”*. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/varhaiskasvatuksen-sosionomilla-on-selkeä-tyonkuva-helsingissa-tervetuloa-meille-toihin>
- Hänninen, K. (2007). *Palveluohjaus. Asiakslähtöistä palvelua vauvasta vaariin*. Stakesin raportteja 20/2007. Valopaino Oy. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201210319566>
- Ilic, D., & Rowe, N. (2013). *What is the evidence that poster presentations are effective in promoting knowledge transfer? A state of the art review*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/hir.12015>
- Lapsenoikeudet. (i.a.). *Lapsen oikeuksien sopimus*. Saatavilla 7.12.2023 <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/>

- L 417/2007. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417>
- L 540/2018. Varhaiskasvatustalaki 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Koivisto, K. & Aro, P. (11.11.2019). *Ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden eettiset kysymykset*. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 72. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019111120912>
- Koivula, M., Siippainen, A., & Eerola-Pennala, P. (toim.). (2022). *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Vastapaino.
- Kuopion kaupunki. (7.6.2022a). *Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma*. https://www.kuopio.fi/uploads/2023/03/kuopion_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf
- Kuopion kaupunki. (2022b). *Asiakaskysely 2022* [PowerPoint-diat]. https://www.kuopio.fi/uploads/2023/03/vaka_asiakaskysely_2022_tulokset.pdf
- NHC Group. (i.a.). *Sustainability Report 2022*. Saatavilla 21.11.2023 <https://norlandiacare.fi/media/kcrpimu4/nhc-esg-report-2022.pdf>
- Norlandia Päiväkodit. (i.a.). *Miksi Norlandia Louna?* Saatavilla 21.11.2023 <https://norlandiapaivakodit.fi/louna/miksi-norlandia-louna>
- Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. (toim.). (2015). *Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Sanoma Pro.
- Opetushallitus. (i.a.). *Tietoa varhaiskasvatuksesta vanhemmille ja huoltajille*. Saatavilla 21.11.2023 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tietoa-varhaiskasvatuksesta-vanhemmille-ja-huoltajille>
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf
- Opetushallitus. (2023). *Varhaiskasvatuksen palveluohjaus ja neuvonta*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatuksen-palveluohjaus-ja-neuvonta>

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021). *Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-876-2>
- Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0. (2020). *Tutkimus- ja kehittämistyön luotettavuus*.
<https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760642#kehi>
- Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0. (6.11.2023). *Opinnäytetyön erilaiset toteuttamistavat*.
<https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760648#s-lg-box-15268738>
- Peda.net. (i.a.). *Kortepohjan päiväkotikoulu. Kasvatusohjaajat*. Saatavilla 1.1.2024 <https://peda.net/jyvaskyla/kortepohjanpaivakotikoulu/oppi-minen-perusopetus/koulutyontukeminen2/kasvatusohjaajat-esi-ja-alkuopetuksessa>
- Pietiläinen, E., & Seppälä, H. (2003). *Palveluohjaus asiakastyössä ja organisaatiossa*. Painopörssi oy.
- Salonen, S. (2019). ”Se perheen tuki on kuitenkin iso osa meidän työtä”. *Ehkäisevä lastensuojelu varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettajien kokemana* [Pro gradu - tutkielma, Turun yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019052316840>
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. (8.2.2024). *Usein kysytyt kysymykset (UKK) opinnäytetyöstä*.
<https://seamk.libguides.com/useinkysytytkysymyksetopinnaytetyosta/opinnaytetyoprosessi/lahteet>
- Siilinjärvi. (2023). *Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen sosionomien esittelyvideon tekstit*. <https://storage.googleapis.com/siilinjarvi-production/2023/09/b35eb03d-varhaiskasvatuksen-sosionomien-esittelyvideon-tekstit.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (13.9.2023). *Neuvolat*. <https://stm.fi/neuvolat>
- Talentia. (i.a.-a). *HE40/2018*. Saatavilla 21.11.2023 <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatustlain-kelpoisuuksia-ja-henkilostorakennetta-koskevat-saannokset-sosionomien-osalta/>

- Talentia. (i.a.-b). *Varhaiskasvatuksen sosionomi*. Saatavilla 21.11.2023
<https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (22.9.2023). *Lastensuojelu*. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/lastensuojelu>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2016). *Luo luottamusta suojele lasta. Opas yhteistyöstä lapsia ja perheitä työssään kohtaaville*.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-642-1>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2.11.2023). *Perhekeskuksen tehtävät*.
<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus/perhekeskuksen-tehtavat>
- Toikko, T. & Rantanen, T. (2009). *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta*. Tampere University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-7732-4>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (15.3.2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023*.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Valtioneuvosto. (2019). Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. *Osallistava ja osaava Suomi 1 – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta*. Valtioneuvoston julkaisu 2019:31. Saatavilla 29.11.2023 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>
- Vipunen. (i.a.) *Varhaiskasvatuksessa olevat lapset ikäryhmittäin*. Saatavilla 1.1.2024 <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=fi-fi/Raportit/Varhaiskasvatus%20-%20lapset%20-%20ikaryhma.xlsb>
- Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (i.a.). *Haastattelut*. Saatavilla 27.11.2023
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>
- Yliniemi, R. (2020). *Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen ja työ päiväkodissa*. Teoksessa S. Himanen, & H. Kukkonen (toim.) *Huikkea mahdollisuus varhaiskasvatuksessa. Sosionomiksi oppimista ja opinnollistamista mentorin tuella* (s. 28 – 39). Tampereen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7266-53-3>

LIITE 1. Posteri

Palveluita lapsiperheille

Tukea kasvamiseen

Kasvatus- ja perheneuvonta → Haasteet lapsen kasvussa ja kehityksessä

MLL vanhempainneiti → Vanhempainpuhelin ja chat

omaperhe.fi → Puhelinneuvontaa, chat ja kysymyspalsta

perheenpalvelupolku.fi → Tietoa vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten perheille

Puheterapeutti, ravintoterapeutti ja toimintaterapeutti
erityisperheet.fi

Ero lapsiperheessä

Kuopion perheneuvola

Seurakunnan perheneuvonta

Kuopion Kriisikeskus
apueeroon.fi

Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry

Kuopion ensikotiyhdistys → Eronneuvontapuhelin, yksitötyö, erovertaiskahvila, erotukienkilo, chat ja lasten erovertaisryhmä (5-6v)

Yksinäisyys ja uupumus

Kuopion perheentalo

Seurakunnan perhekerhot

MLL Kuopio → Perhekahvila, Isä & lapsi -kerho, Terhokerho, lastenhoitajajärjestys

omaperhe.fi → Puhelinneuvontaa, chat ja kysymyspalsta. Tietoa ja palveluita

Sos Lapsikyliä Mummun ja vaarintupa → Seuraa kaikenikäisillä lämpimän ruoan merkeissä

Taloudellinen tuki

Hope ry, Tuulia ry

Tukea harrastuksiin:
Seurakunta
Pelastakaa Lapset ry Kuopio,
SOS-lapsikyliä: unelmista totta

Tuetut lomac:
lomajajestot.fi

Päihde ja mielenterveys

Mielenterveyden keskusliitto

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Finfami → Tietoutta, tukea ja neuvontaa mielenterveyteen, omaisille ja läheisille.

Mieli ry → Kriisipuhelin 24/7, materiaaleja, vertaistukiryhmiä

Hemmalaiset → yksilöille, perheille ja pariskunnille

Nepsy

Leijonaemot

Laku, Kelan perhekuntoutus

Eijsveikeet ry → Tietoa ja vertaistukea

Kasvatus- ja perheneuvonta → Haasteet lapsen kasvussa ja kehityksessä

Yleiset

Yhdessä aika Kuopio

Lapsiperheiden yleinen neuvonta → Puhelinneuvontaa mieltä askarruttavissa kysymyksissä

Lapsiperheiden kotipalvelu → Ohjaus ja neuvonta, apua kodin- tai lastenhoitajissa

Perheosiaalityö → Apua ja tukaa kuormittavien tilanteisiin → palveluina esim. perhetyö, tukihenkilötoiminta, tukiperhe

Väestöliitto → Tietoa ja materiaaleja vanhemmuuden tueksi

Yleiset

Kuopion ensikotiyhdistys

Neuvola

Julkinen terveydenhuolto

Savon monikkoperheet ry

Monimuotoiset perheet → Tietoutta, keijälisuusvinukkeja

suomenkasper.fi → Perheiden muutoskohtien asiantuntijajärjestö

neuvokasperhe.fi → Käytännöllisiä vinkkejä lapsen kehitykseen, uneen, ravintoon, liikuntaan ja vanhemmuuteen

16.1.2024